

21 501-02 Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2409 Brief van de minister van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 oktober 2021

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan voor de Raad Algemene Zaken van 19 oktober 2021.

De minister van Buitenlandse Zaken,
H.P.M. Knapen

GEANNOTEEERDE AGENDA VAN DE RAAD ALGEMENE ZAKEN VAN 19 OKTOBER 2021

Op dinsdag 19 oktober 2021 vindt in Luxemburg een Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats. Op de agenda¹ van de Raad staan de volgende onderwerpen: voorbereidingen van de Europese Raad (ER) van 21 en 22 oktober, de jaarlijkse rechtsstatelijkheidsdialoog en de Conferentie over de Toekomst van Europa. De Minister van Buitenlandse Zaken is voornemens deel te nemen aan deze vergadering.

Vorbereiding ER 21-22 oktober

De Raad Algemene Zaken zal de Europese Raad van 21 en 22 oktober voorbereiden. Op de agenda staan COVID-19, digitalisering, energieprijzen, migratie, handel en onder externe betrekkingen: voorbereiding van de ASEM-top van 25-26 november a.s. in Phnom Penh, de Oostelijk Partnerschaptop van 15 december a.s. in Brussel, de COP26 over klimaatverandering van 31 oktober tot 12 november a.s. in Glasgow, en de COP15 over biodiversiteit in Kunming die 11-15 oktober a.s. (online) en 25 april-8 mei 2022 (in persoon) plaatsvindt. De geannoteerde agenda van deze ER² gaat u separaat toe.

Jaarlijkse rechtsstatelijkheidsdialoog

De Raad zal zijn jaarlijkse horizontale rechtsstatelijkheidsdialoog houden. Daaraan ligt het Rechtsstaatrapport 2021³ ten grondslag, dat de Europese Commissie op 20 juli jl. publiceerde. De Commissie geeft hierin een overzicht van belangrijke rechtsstatelijke ontwikkelingen in de lidstaten en op EU-niveau, zowel positieve als negatieve. Daarbij put zij uit een grote hoeveelheid interne en externe bronnen, waaronder de Raad van Europa, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en maatschappelijke organisaties. Ook zijn alle lidstaten in staat gesteld bijdragen te leveren. Het rapport richt zich op vier aandachtsgebieden: het justitieel stelsel, het anti-corruptiekader, mediapluriformiteit, en overige zaken die verband houden met *checks and balances*. Ook zijn er landenhoofdstukken over alle 27 lidstaten. De kabinetsappreciatie⁴ van het rapport is beide Kamers op 1 oktober jl. toegegaan. De Nederlandse inbreng bij de komende horizontale dialoog zal in lijn zijn met deze appreciatie.

Op de Raad Algemene Zaken van 23 november a.s. zal vervolgens de landenspecifieke rechtsstatelijkheidsdialoog plaatsvinden met Kroatië, Italië, Cyprus, Letland en Litouwen. De landenspecifieke dialoog met onder meer Nederland is voorzien voor voorjaar 2022 onder Frans Voorzitterschap. In haar

¹ <https://www.consilium.europa.eu/media/52199/cm04822-en21.pdf>

² Kamerstuk 21 501-20, nr. 1727

³ <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/10/01/kamerbrief-inzake-kabinetsappreciatie-rechtsstaatrapport-2021-van-de-europese-commissie>

jaarlijkse Staat van de Unie op 15 september jl. kondigde Commissievoorzitter Von der Leyen aan dat de Commissie met ingang van het Rechtsstaatrappport 2022 concrete aanbevelingen zal toevoegen aan de landenhoofdstukken. Nederland heeft dit het afgelopen jaar herhaaldelijk bepleit om het rapport en de dialoog erover in de Raad meer relevantie en betekenis te geven. Het kabinet verwelkomt dan ook deze verdere versterking van het rapport.

Conferentie over de Toekomst van Europa

Het Sloveens voorzitterschap zal een presentatie geven van de laatste ontwikkelingen rond de Conferentie over de Toekomst van Europa. Hierbij zal in worden gegaan op de voorbereiding van de plenaire vergadering. De plenaire vergadering van de Conferentie vindt plaats op 23 oktober a.s. in Straatsburg. Op de agenda staat allereerst een terugkoppeling van de eerste bijeenkomsten van de Europese burgerpanels. Alle vier de EU-burgerpanels⁵ zijn fysiek bijeengekomen in september. In deze eerste bijeenkomst hebben zij zichzelf georganiseerd, en de te bespreken thema's en onderwerpen in kaart gebracht. De EU-burgerpanels, bestaand uit 200 personen per panel, komen in totaal 3 keer bijeen. De volgende bijeenkomsten zijn voorzien voor november (digitaal) en december/januari (fysiek). Daarnaast is een presentatie van nationale burgerconsultaties door de burgervertegenwoordigers voorzien, en een terugkoppeling van het Europees Jeugd Evenement van 8-9 oktober dat is georganiseerd door het Europees Parlement. Tot slot zal het gezamenlijk voorzitterschap van de Conferentie een presentatie geven van de eerste twee tussentijdse rapporten van het meertalig digitale platform, van 15 september⁶ en 15 oktober.

Naar verwachting zal het Sloveens voorzitterschap in de Raad een terugkoppeling geven van de oprichting van werkgroepen die de plenaire vergaderingen gaan voorbereiden. Binnen het gezamenlijk voorzitterschap van de Conferentie wordt op korte termijn besloten over het mandaat, de werkwijze en de vormgeving van deze werkgroepen. Het kabinet maakt van deze gelegenheid gebruik om uw Kamer hieronder nader over de plenaire vergadering van 23 oktober a.s. en de inzet van het kabinet te informeren.

Toezegging MFK-rechtsstaatverordening

Ten aanzien van de toezegging gedaan in het Algemeen Overleg Rechtsstatelijke ontwikkelingen in de EU d.d. 27 januari jl. (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2266) door minister Blok om bij de Europese Commissie na te gaan hoe op dit moment inbreuken op de rechtsstaat met betrekking tot het rechtsstaatmechanisme worden bijgehouden, kan het kabinet als volgt berichten. De MFK-rechtsstaatverordening (Verordening (EU) 2020/2092) is een belangrijk nieuw instrument dat voor het eerst een directe koppeling legt tussen de ontvangst van EU middelen uit het Meerjarig

⁵ De EU-burgerpanels zijn georganiseerd volgens de geclusterde thema's van de Conferentie: 1) Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid / onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport / digitale transformatie; 2) Europese democratie/waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid; 3) Klimaatverandering en milieu/gezondheid; 4) De EU in de wereld / migratie.

⁶ <https://futureu.europa.eu/pages/reporting>

Financieel Kader en het Herstelinstrument en de eerbiediging van de beginselen van de rechtsstaat. De Commissie is haar onderzoekende werk onder deze nieuwe verordening per 1 januari 2021 gestart en heeft meermaals bevestigd dat al deze haar bevindingen (geconstateerde schendingen van de beginselen van de rechtsstaat) zullen worden betrokken bij eventuele maatregelen die de Commissie zal voorstellen op basis van de MFK-rechtsstaatverordening. Dit na vaststelling van de door de Commissie op te stellen richtsnoeren en de uitspraak van het Europese Hof van Justitie. De voorzitter van de Commissie heeft verzekerd dat geen enkele schending van de beginselen van de rechtsstaat die in de tussentijd plaatsvindt door de Commissie terzijde zal worden geschoven. Het kabinet zal er nauwlettend op blijven toezien dat de Commissie hier de daad bij het woord voegt.

Nadere informatie betreffende de plenaire vergadering van de Conferentie over de Toekomst van Europa op 23 oktober 2021

Overeenkomstig de informatie-afspraken⁷ informeert het kabinet uw Kamer hierbij over de inzet voor de plenaire vergadering van 23 oktober 2021 van de Conferentie over de Toekomst van Europa.

Op 23 oktober a.s. vindt de tweede plenaire vergadering van de Conferentie plaats. Deze plenaire vergadering zal plaatsvinden in Straatsburg, waarbij zowel fysiek als digitaal kan worden deelgenomen. Deze plenaire vergadering zal voornamelijk het verloop van en de eerste resultaten vanuit de burgerconsultaties bespreken, zowel van de Europese burgerpanels, de nationale burgerconsultaties, als het digitale platform.

Het kabinet organiseert momenteel nationale burgerconsultaties, om de uitkomsten vervolgens aan te bieden aan de Conferentie en in te brengen tijdens de plenaire vergadering. Het kabinet ziet een rol voor zichzelf om de mening en wensen van de Nederlandse bevolking in te brengen; de Conferentie draait immers om het bevragen en betrekken van burgers.

Zoals het kabinet uw Kamer reeds per brief van 2 maart jl. heeft geïnformeerd⁸, bestaan de nationale burgerconsultaties uit twee onderdelen, beide onafhankelijk uitgevoerd: de burgerdialogen *Kijk op Europa*, en een notitie van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) over de wensen en verwachtingen van Nederlanders ten aanzien van de Europese Unie. Over de burgerdialogen *Kijk op Europa* is een eerste tussenverslag beschikbaar, dat ingaat op de eerste fase van de burgerdialogen. Het tussenverslag over de burgerdialogen *Kijk op Europa* en de notitie van het SCP komen uw Kamer parallel aan deze geannoteerde agenda toe.

Het kabinet zal langs onderstaande lijnen bevindingen en elementen uit beide (tussen)verslagen overbrengen in de plenaire vergadering, daarbij de opmerking plaatsend dat het eerste resultaten betreft en de verdiepende fase nog volgt.

⁷ Kamerstuk 35 663, nr. 3

⁸ Kamerstuk 35 663, nr. 3

Uit het tussenverslag van de burgerdialogen *Kijk op Europa* en de notitie van het SCP blijkt dat het merendeel van de Nederlanders voorstander is van het EU-lidmaatschap. Tegelijkertijd komt uit de SCP-notitie naar voren dat een meerderheid ook vindt dat Nederland te veel macht heeft overgedragen aan de EU, en zijn voorstanders van het lidmaatschap ook kritisch ten aanzien van het Europese project, onder meer over de kosten. De notitie en het tussenverslag laten beide zien dat Nederlanders drie thema's het belangrijkste vindt voor de EU om aan te werken: klimaatverandering en milieu, veiligheid en rechtsstaat, en migratie en vluchtelingen. Het tussenverslag van *Kijk op Europa* laat enkele nuances zien binnen deze thema's. Naast deze drie thema's geeft de SCP-notitie weer dat Nederlanders drie basisverwachtingen of -behoefes in gesprekken noemen die zij hebben ten aanzien van de EU: rechtvaardigheid, stabiliteit en bescherming. Men verwacht, zo stelt de notitie, van de EU een rechtvaardige en eerlijke verdeling van lusten en lasten, stabiliteit in zowel materieel opzicht (welvaart, een sterke economie) als immaterieel opzicht (vrede, welzijn) en bescherming als hoeder van 'de Europese manier van leven' (zowel welvaart als cultuur). Als het gaat om het bestrijden van de coronacrisis blijkt uit de rapporten dat Nederlanders wel een rol voor de EU zien. Zij vinden dat de corona-aanpak van de EU zich vooral moeten richten op de snelle toegang tot veilige en doeltreffende vaccins voor alle EU-burgers en op het uitwerken van een strategie om een soortgelijke crisis in de toekomst te voorkomen. Ook uit het tussenverslag van *Kijk op Europa* blijkt dat een ruime meerderheid van de Nederlanders EU-samenwerking op dit gebied steunt.

De SCP-notitie noemt economie als belangrijk thema voor de EU voor Nederlanders. Over het algemeen zien Nederlanders de voordelen van de Europese eenheidsmarkt met een gemeenschappelijke munt en vinden het een onmisbare voorwaarde voor de Nederlandse welvaart. Uit het *Kijk op Europa* tussenverslag blijkt ook dat een ruime meerderheid van de Nederlanders vindt dat de EU ervoor moet zorgen dat bedrijven meer samenwerken, om zo de Europese economie sterker te maken en dat de EU een leider moet zijn in de strijd tegen klimaatverandering. Uit de SCP-notitie blijkt dat het merendeel van de Nederlanders onderwerpen die raken aan de nationale verzorgingsstaat (pensioenen, belastingen, sociale voorzieningen, zorg en onderwijs) vooral een verantwoordelijkheid vinden van de nationale overheid, evenals zaken die raken aan de nationale identiteit (zoals streekproducten of bepaalde culturele tradities). Een van de onderwerpen in de notitie die niet direct aansluit bij de thema's van de Conferentie maar die wel – voornamelijk door mensen die kritisch zijn over het EU-lidmaatschap - genoemd wordt door Nederlandse burgers, zijn de kosten van de EU. De SCP-notitie geeft aan dat de behoefte aan meer transparantie over de inzet van financiële middelen vermoedelijk deels ook gaat over de manier waarop burgers informatie over de (uitgaven van de) EU krijgen. Er is veel gedetailleerde en technische informatie beschikbaar, maar dit lijkt niet goed aan te sluiten bij de behoefte van burgers aan transparantie.